

Prising av fjernvarme – Et gufs av planøkonomi.

Siv.ing Tor Sveine og Dr.ing Kjell Øvrebø , Nordisk Energikontroll AS

Tiltross for at fjernvarme blir subsidiert og har monopolbaserte fordeler ser det ut til at virksomheten oppfatter konkurrerende alternativer som barrierer som må fjernes. I høst har Enova fått utarbeidet 2 bransjerapporter som begge bl.a. påpeker at nettleie for uprioritert overføring er til hinder for utbygging av bioenergi og fjernvarme, og at ordningen må fjernes.. Det er grunn til å gjøre kunder oppmerksom på hvilke fremtidige økonomiske ulemper overgangen til fjernvarme kan bety. Dette gjelder spesielt for kunder som ikke blir rammet av tilknytningsplikten, men som allerede i dag har alternativ oppvarming med el og olje.

Det kan først være grunn til å se på noen viktige rammebetingelser som gjelder for fjernvarme:

1. Uavhengig av alternative oppvarming setter Energiloven et eksplisitt et pristak for fjernvarme. I energilovens § 5-5. heter det ”*Vederlag for fjernvarme kan beregnes i form av tilknytningsavgift, fast årlig avgift og pris for bruk av varme. Prisen for fjernvarme skal ikke overstige prisen for elektrisk oppvarming i vedkommende forsyningsområde*”.

Spørsmålet blir da hvilken overføringstariff som legges til grunn for kostnaden. I nye anlegg har det blitt vanlig praksis å benytte en tariff som tilsvarer prioritert overføring for elektrisk oppvarming. Dette medfører at fjernvarmeprisen blir lik prisen for direkte el.oppvarming. Hvilken motivasjon gir dette for installering av vannbåren varme?.

Kunder som har egne fyrhus tilbys vanligvis en noe billigere fjernvarmetariff som er mer sammenlignbar med deres eget fyringsalternativ (el eller olje). De må imidlertid gå inn på fastledd som gjør at kostnadene blir høyere med fjernvarme enn å fortsette med eget fyrhus. Typisk vil kostnadene øke med 100-200.000,-/år for et anlegg med 1 GWh varmebehov.

2. Fjernvarmeanlegg hvor mer enn 50% av produksjonen er basert på alternative energikilder for varmvannsproduksjon (varmepumpe, biobrensel osv) slipper å betale 10,25 øre/kWh i forbrukeravgift på strømmen.

Markedet for fjernvarme

Ser vi bort fra nye bygg består markedet for fjernvarme av bygg som allerede har vannbåren oppvarming og bygg som har ren elektrisk oppvarming.

For bygg med elektrisk oppvarming må det investeres i ny infrastruktur. Av prisstrukturen for denne type kunder ser man at en overgang til vannbåren varme i dag ikke er aktuell ut fra lønnsomhetsbetraktninger.

For bygg som har vannbåren varme må kundene se at det er lønnsomt å fase ut sitt eget fyrhus, noe det sjeldent er med dagens prisstruktur på fjernvarme.

Hva er status i fyrhusene i dag?

I Norge har det i flere tiår vært bygget industri, næringsbygg og offentlige bygg med vannbåren varme. Varmeproduksjonen i disse anleggene skjer dels med strøm og dels med olje eller gass. Det at man har to eller flere energikilder gjør det mulig å veksle mellom disse avhengig av pris og varmebehov. I år hvor strømprisene er lave går så mye som 8-9 TWh til

slike anlegg, 7 % av Norges samlede strømforbruk. De som har slike anlegg kan altså fyre med det som er mest gunstig prismessig. I tillegg representer slike anlegg en stor fleksibilitet i det norske kraftnettet. De siste årene har det pågått en storstilt omlegging, slik at alle slike anlegg kan fjernutkobles fra de lokale netteiere for å frigjøre kapasitet til andre formål ved kriser og nettbortfall.

Totalt gir el/olje kombinasjonen byggeieren vesentlig lavere energikostnader enn strøm eller olje alene.

Fakta om uprioritert overføringstariff

For de fleste bygg som er vannoppvarmet, benyttes en uprioritert overføringstariff. Årsaken til dette er enkel. Siden fyrhusene har alternativ oljefyring kan elektrokjelen kobles ut momentant. Dette betyr at strømmettet utnyttes så lenge det er ledig kapasitet. Uprioritert overføring er en regulator for Statnett. Statnett gir netteiere rabatt på forbruk som kan kobles ut. Det er denne rabatten som videreføres til sluttkunden og gjør at anlegg som kan tåle dårligere leveringssikkerhet får lavere overføringspris. Ulempen er at man kan risikere å bli koblet ut ved nettproblemer lokalt eller i sentralnettet. Det har gjennom tiden vært ulike løsninger for hvordan denne tariffen har blitt tilbudt og prisene mellom nettselskapene har variert betydelig. Største delen av kundene som ligger på uprioritert overføring kan i dag kobles ut momentant. Dvs. utkoblingen skjer direkte fra netteiers driftssentral uten varsel til kunden. Uprioritert overføringstariffer er altså en samfunnsøkonomiske optimal utnyttelse av investeringene i strømmettet.

For fjernvarmeleverandørene betyr det at prisene ikke kan heves til maksimalprisene gitt av energiloven fordi prisene da ikke er konkurransedyktige. Det blir derfor meget viktig for fjernvarmeleverandøren å kvitte seg med denne barrieren slik at prisene kan økes. Det foregår for tiden en betydelig lobbyvirksomhet for at tariffen for uprioritert overføring skal fjernes. Behandlingen av denne tariffen i rapporten "Barrierestudier for fjernvarme" som er utarbeidet for Enova mener vi er useriøs. Rapporten insinuerer at tariffen ikke fungerer "Risikoen for utkobling oppleves imidlertid som så lav at kundene i praksis kan la reservekjelene forfalle og kun basere energiforsyningen på uprioritert elektrisitet." Undertegnede besøker ukentlig flere slike anlegg og kan på det sterkeste tilbakevise dette. Vi hadde forventet en mer balansert behandling i barrierestudien. Nettselskapene er på ingen måte en useriøs bransje. Fra 1.1.2006 foreligger det nye forskrifter fra NVE hvor nettselskapene er pålagt hyppige prøveutkoblinger. Videre skal kunder som ikke kobler ut betale straffegebyr. I praksis betyr dette at kundene legges over på prioritert overføring. At den samfunnsøkonomiske fordelene ved å benytte uprioritert overføring skal fjernes slik at fjernvarmeprisen kan økes, er helt meningsløs for andre enn fjernvarmeselskapene.

Hva hadde vært "fair" konkurranse mellom fjernvarme og lokale alternativer?

En rettferdig konkurranse må være basert på virkelige fordeler og ulemper for de ulike alternativer. En fjernvarmesentral benytter gjerne ulike energikilder og bør kunne være konkurransedyktig basert på reelle stordriftsfordeler. I prinsippet er det ingen ting i veien for å benytte samme produksjonsmetoder for varmtvann lokalt i et kontorbygg, men utgangspunktet bør være at dette ikke er hensiktsmessig og gir høyere kostnader.

En rettferdig konkurranse mellom lokal og fjernvarme bør være basert på de samme rammebetingelser. Dette vil da innebære bortfall av forbrukeravgift for alle anlegg som har mer enn 50 % av energien fra alternative energikilder. Dette vil gi insentiv til lokale investeringer alle steder i Norge og vil ikke forfordle fjernvarmeanlegg.

Ved en tilknytningsplikt må pristaket være basert på et reelt alternativ som har fremtiden for seg, og ikke basert på direkte el.oppvarming, som er et alternativ som vi ønsker å komme bort ifra. Det er viktig at man i fremtidens prismodeller for fjernvarme ikke lager begrensninger som hindrer fremtidige investeringer i ny teknologi for lokal varmeproduksjon.